

Gândacii de bucătărie (șvabi)

Descriere

Ordin Dictyoptera („cu aripi reticulare”)

Caracteristici

Au, în general, două perechi de aripi, deși acestea pot fi reduse sau chiar absente; aripile anterioare sunt prevăzute cu nervuri bine definite și tind să se întărească; se acoperă parțial de-a lungul liniei de mijloc a spatelui; aripile posterioare membranoase sunt pliate sub aripile anterioare; au antene lungi ce seamănă cu două bice, alcătuite din numeroase segmente: omnivore – piese bucale tăioase -; tars format din cinci articole; metamorfoză incompletă, cu stadiile de ou și nimfă.

Familia: Blattidae

Caracteristicile speciilor

Gândacul negru de bucătărie (numit și Gândacul de bucătărie oriental) (*Blatta orientalis*)

Lungime: 20-24 de mm la vârsta adultă; culoare: maro-neagră, aproape neagră; aripile masculilor acoperă două treimi din abdomen, cele ale femelelor sunt atrofiate; se poate cățara numai pe suprafețe verticale aspre.

Gândacul de bucătărie oriental

Lungime: 22 mm.

Gândacul roșu de bucătărie (*Blattella germanica*)

Lungime: 10-15 mm la vârsta adultă; culoare: galben-maronie, cu două dungi longitudinale de culoare neagră pe platoșa gâtului (pronot); aripile ambelor sexe sunt bine dezvoltate; se poate cățara cu ușurință pe suprafețe verticale aspre sau lucioase.

Gândacul de bucătărie american (*Periplaneta americana*)

Lungime: 28-44 mm la vârsta adultă; culoare: maro-roșcat, cu o dungă galbenă pe pronot; nu are dungi galbene marginale pe aripile anterioare; ultimul segment al cercus este de două ori mai lung decât lat.

Gândacul de bucătărie australian (*Periplaneta australasiae*)

Lungime: 30-35 mm la vârsta adultă; culoare: maro deschis, cu o fâșie circulară galben-fildeș ce înconjoară o mare pată neagră, cu doi lobi; dungă galbenă marginală la baza aripilor anterioare.

Gândacul dungat (sau de mobilă) (*Supella longipalpa*)

Lungime: 9-14 mm la vârsta adultă, asemănător gândacului roșu de bucătărie cu care este adesea confundat.

Diferențele sunt următoarele:

- Platoșa gâtului (pronot) închisă la culoare, pe margini cu pete deschise, nu are 2 dungi negre pe platoșa gâtului precum gândacul roșu de bucătărie (*Blattes germanicus*)
- Dungii transversale pe abdomen
- Aripă ce ajung la masculi până la extremitatea abdomenului, foarte scurte la femele
- Partea ventrală are culoarea alb-gălbuie.

Nimfele

Nimfele tuturor speciilor au un aspect foarte asemănător cu cel al adulților, doar că sunt mai mici. Imediat după ecloziune sau năpârlire, nimfele sunt albe, dar epiderma se închide rapid la culoare pentru a ajunge la culoarea sa normală.

Răspândirea

Gândacii de bucătărie se întâlnesc, în general, în spațiile comerciale destinate procesării sau păstrării mărfurilor alimentare, dar și în clădirile publice și locuințe, precum blocurile. Gregari și nocturni, își petrec ziua ascunși în crăpături și fisuri, în preajma chiuvetelor de bucătărie, a țevilor de scurgere, a mașinilor de gătit, în spatele dulapurilor și în compartimentele motorului frigiderelor. Pătrund, mai ales, în clădirile care dispun de canale de serviciu și țevărie complexă. Infestările pot apărea prin intermediul sacilor cu ouă sau al adulților prezenți pe lenjerie, pe alimentele crude, în coșurile de transportat legume și fructe sau în ambalajele, sau surveni atunci când insectele pătrund în clădiri prin canalizările sau instalațiile pentru evacuarea gunoierului.

B. orientalis și *B. germanica* sunt cele două specii cele mai comune în Europa de Nord. Uneori pot fi întâlniți împreună, dar *B. Germanica* preferă, în general, un mediu mai cald și umed, precum clădirile cu încălzire centrală, în timp ce *B. orientalis* este întâlnit frecvent în locuri mai răcoroase și mai puțin umede, precum subsolurile și canalizările. *P. americana* și *P. australasiae* reprezintă speciile tropicale și subtropicale, dar sunt întâlnite și în porturi și în zonele de îmbarcare în climatul temperat.

Importanță

Gândacii de bucătărie sunt potențialii vectori ai bolilor precum dizenteria, gastroenteritele, febra tifoidă și poliomielita. Regimul lor, omnivor, constă în substanțe fermentate, pansamente murdare și infectate, părul, pielea, pergamentul, tapetul, excrementele și hrana destinată consumului uman. Aceasta din urmă poate fi contaminată fie prin transferul mecanic de agenți, provocând boala începând din corpul insectei, fie prin transmitere în excremente. Un început

de intoxicație prin hrană într-un spital din Bruxelles, urmat imediat de o infestare de la *B. germanica*, a fost, de exemplu, controlat. Gândacii de bucătărie și excrementele acestora pot provoca reacții alergice, în special la persoanele sensibile, precum cele astmatice. O contaminare poate surveni prin ingerarea sau inhalarea de materii provenind de la gândacii de bucătărie și prezente în praful din aer. În plus, hrana poate fi alterată, cu mirosul caracteristic gândacului de bucătărie, de materiile fecale și de secrețiile glandelor salivare și abdominale sau de insectele moarte.

Ciclul de viață

Gândacul negru de bucătărie

Femela produce 5 saci cu ouă la un interval de o lună. Aceste capsule, cu perete gros și rezistent, cu o lungime de 12 mm, conțin fiecare din ele până la 16 ouă și sunt cimentate pe substrat în apropierea unei surse de hrană. Pot fi acoperite și de resturi. Nimfele ies din ou între 6 și 12 săptămâni mai târziu și trec prin 7-10 năpârliri înainte de a ajunge la maturitate, acest proces durează de la 10 luni la 2 ani, în funcție de temperatură și de abundența hranei. După fiecare năpârlire succesivă, aripile, antenele și cercile se dezvoltă și nimfele devin adulte progresiv. Adulții trăiesc în jur de 4 luni și jumătate, la o temperatură de 25°C. Lenta înmulțire a *B. orientalis* poate fi limitată atunci când sunt aplicate norme de igienă.

Gândacul roșu de bucătărie

Femela acestei specii produce de la 4 la 8 saci cu ouă la un interval de aproximativ o lună. Fiecare capsulă, cu pereți groși și rezistenți, cu o lungime de 6 mm, conține până la 30 de ouă, dar spre deosebire de *B. orientalis*, femela poartă sacii până la cvasi-ecloziunea ouălor – de la 2,5 la 4 săptămâni. Ea depune toate eforturile pentru a le ascunde aproape de o sursă de hrană, unde nimfele ies din ouă și trec prin 5-7 năpârliri înainte de a ajunge la vârsta adultă. La 25°C, maturitatea este atinsă aproape la 3 luni și jumătate, dar această durată poate fi mult influențată de temperatură. Durata vieții adulților este de aproximativ 8 luni și jumătate la o temperatură de 25°C. Gândacul roșu de bucătărie este prosper, în special, din următoarele motive:

1. fiecare capsulă conține un număr mare de ouă;
2. femela protejează sacii cu ouă purtându-i practic până la ecloziune;
3. perioada de dezvoltare de după ecloziune și până la maturitate este scurtă;
4. de talie mică, se ascunde foarte ușor.

Gândacul de mobilă

Femela depune 16 saci cu ouă la un interval de aproximativ 10/20 de zile. Aceste capsule, cu pereți groși și rezistenți, conțin fiecare în parte până la 20 de ouă și sunt adesea lipite în interiorul mobilelor, în partea superioară. Nimfele ies din ou între 35 și 75 de zile mai târziu și trec prin 6 - 8 năpârliri în 55 de zile înainte de a

ajunge la maturitate, acest proces durând între 14 și 17 luni, în funcție de temperatura și de abundența hranei. După fiecare năpârlire succesivă, aripile, antenele și cercile se dezvoltă și nimfele devin adulte progresiv. Adulții trăiesc aproximativ 3 luni și jumătate la o temperatură de 25°C. Pot fi întâlniți în toate camerele unei locuințe (inclusiv în dormitor).

Controlul

Reușita controlului gândacilor de bucătărie este un subiect complex și depinde foarte mult de adaptarea măsurilor de limitare la speciile avute în vedere.

Evaluarea infestărilor

Trebuie făcută o evaluare a infestărilor pentru a se putea ști despre ce specie este vorba și suprafața. Vor fi necesare planurile zonei. Trebuie să fie controlată întreaga zonă, inclusiv spațiile învecinate, dacă acestea sunt adecvate, locurile în mod normal inaccesibile, țevăria etc. O verificare făcută noaptea este utilă deoarece activitatea insectelor în această perioadă este maximă. Inspectia poate fi realizată folosind capcane de supraveghere a gândacilor, căutând excrementele, vechile membrane și sacii cu ouă etc. Un aerosol pe bază de piretroid pulverizat împrejur și în interiorul posibilelor ascunzători va obliga gândacul de bucătărie să se arate (toate speciile, cu excepția gândacul negru de bucătărie).

Măsuri de control

a) Igienă/gestiune

Pentru controlul gândacilor de bucătărie este important un nivel ridicat al igienei, ceea ce implică următoarele măsuri:

- împiedicarea accesului la hrană și apă. Acest lucru duce la creșterea activității gândacilor de bucătărie și le impune o mișcare dirijată, mărinđ șansele de contact dintre insecte și insecticide.
- împiedicarea accesului la refugiile din clădiri sau instalațiile care ar putea fi folosite ca ascunzători, un mijloc de acces și de înmulțire, precum și în locurile de reproducere;
- facilitarea curățeniei: clădirile și instalațiile vor trebui să fie în așa fel create încât posibilitatea strângerii de resturi să fie redusă și curățenia să fie ușor de făcut ;
- supravegherea obiectelor care atrag insectele, aici fiind incluse ambalajele și lenjeria.
- controlul mediului ambiant, cu ajutorul ventilației care accelerează deshidratarea insectelor și interferează cu funcționarea chimioreceptorilor situați la nivelul antenelor.

b) Controlul cu insecticide

PULVERIZATORI DE SUPRAFAȚĂ

Eficacitatea unui tratament depinde de alegerea și aplicarea minuțioasă a unui insecticid adecvat. Numeroși gândaci de bucătărie și saci cu ouă sunt foarte bine ascunși; în consecință, insecticidul trebuie să fie aplicat în aceste refugii și în împrejurimi pe toată perioada dezvoltării speciilor respective. Pentru controlul infestării, insecticidul va trebui, în mod ideal, să persiste până la ecloziunea tuturor sacilor cu ouă, dar pentru prevenirea sosirii unor noi gândaci de bucătărie vor fi necesare tratamente de rutină.

PULVERIZATORI ÎN SPAȚIU.

Sunt necesare tratamente regulate, de exemplu la intervale de o săptămână, până ce infestarea să fie ținută sub control. Prin urmare, tratamentele de menținere, mai puțin frecvente, vor trebui să mențină populația insectelor la un nivel acceptabil. La început, va fi observată o mortalitate importantă în rândul adulților și al nimfelor, ulterior, doar apariția din când în când a tinerelor nimfe. Tehnica este profitabilă dacă sunt folosite insecticide pe bază de piretroid pentru scoaterea gândacilor din ascunzătoarea lor și depuneri de insecticid pe sol.

MOMELI CU INSECTICID

Momelile sunt avantajoase deoarece folosirea insecticidelor în zonele de hrană atractive poate fi controlată. Odată plasată această hrană în zonele infestate de gândacii de bucătărie, insectele se hrănesc din momeli și înghit o doză letală de insecticid. Momelile permit un control continuu al gândacilor de bucătărie pe perioade lungi de timp. Acestea pot fi integrate în tratamentele prin pulverizare a suprafeței sau prin pulverizare în spațiu.

Glosar.

Cerci: apendice pereche situat la extremitatea abdomenului.

Pronot: suprafața dorsală a primului segment toracic.

Tars: partea terminală a piciorului .
